

دورنمای نقش زن در توسعه

فقر فزاینده، رشد جمعیت، فرسایش زیست‌محیطی و عدم تأمین غذا ارتباطی تنگاتنگ با یکدیگر دارند. بخشی از این امر نیز مستقیماً با تجارتی شدن کشاورزی مربوط می‌گردد. لذا بمنظور جلوگیری از گسترش فرآیندهای ناشی از صنایع تبدیلی، بدون توجه به سطح توسعه کشور، کلیه دولت‌ها از شرکتهای تعاونی بعنوان سیستمی جهت تأمین ثبات و پایداری در سیستمهای تأمین غذای مورد نیاز ملتها سود می‌برند.

مأخذ گزارش اجلاس دفتر منطقه‌ای آسیا و اقیانوسیه برگردان از: اداره امور بین‌الملل وزارت تعاون

اصول جدید اتحادیه بین‌المللی تعاون

در سال ۹۵ میلادی، اتحادیه بین‌المللی تعاون اصول تعاون را مورد تجدید نظر قرار داد و در خصوص ماهیت جدید تعاونیها، بیانیه‌ای تنظیم و منتشر نمود. اصول جدید تعاون چنین اشعار می‌دارد که «شرکتهای تعاونی تمامی اشخاص را بدون در نظر گرفتن تبعیضات جنسی، اجتماعی، نژادی، سیاسی و یا مذهبی بپذیرند. این اولین بار بود که مسئله «جنس» در اصول تعاون لحاظ می‌گردید.

مسائل زنان در تعاونیها

وقتی که ما واقعیهتهای موجود در اغلب شرکتهای تعاونی منطقه خود را مدنظر قرار می‌دهیم، بعنوان مثال، زمینه حق برابری زنان و مردان درمی‌یابیم که در این قبیل مناطق همچنان مسائل بشماروی وجود دارند که می‌بایست حل و فصل گردند، از جمله:

مشارکت بانوان در تعاونیها در سطحی بسیار پائین قرار دارد. البته در ارتباط با تعاونیهای اعتبار که تقریباً نیمی از اعضاء آنها را بانوان تشکیل می‌دهند، استثنائاتی وجود دارند دارد لیکن در میان تعاونیهای

تولیدکنندگان از قبیل تعاونیهای کشاورزی و صیادی، حتی باوجود اینکه زنان عملاً در مسائل مربوط به خانواده و اقتصاد ملی، ایفاگر نقش عمده‌ای هستند، اما در چارچوب اصلی فعالیت‌های تعاونی را تشکیل نمی‌دهند و این وضعیت باعث می‌گردد نحوه مشارکتهای اقتصادی-اجتماعی زنان در تعاونیها آنچنان که باید در معرض دید قرار نگیرد.

خصوصاً که زنان در مراحل گوناگون تصمیم‌گیری دخالتی نداشته و همین امر موجب دوری آنان از امتیازات مربوط به مشارکت در تصمیم‌گیری و عدم دسترسی ایشان به خدمات ویژه تعاونیها می‌گردد.

در زمینه مشارکت بانوان در فعالیت‌های تعاونی موانعی وجود دارند که از جمله محدودیتهای اجتماعی فرهنگی، اقتصادی و سیاسی و نیز عدم کارآئی در انجام کارهای سنگین و سطح پائین آموزش در بین آنان و یا میزان عضویت ایشان در تعاونیها را می‌توان برشمرد.

شرکتهای تعاونی و مدیران تعاونیها، در مورد مسائل و مشکلات ناشی از جنسیت در

تعاونیها کاملاً مطلع نبوده و اصولاً تعهد و یا حمایت کافی برای حل مشکلات مربوط به زنان در آنها مشاهده نمی‌شود.

معرفی راههای توسعه و نقش زنان در تعاونیها

اتحادیه بین‌المللی تعاون که در زمینه توسعه تعاون ایفاگر نقشی طبقه‌بندی شده و مرحله‌ای است، در طول دهه بانوان سازمان ملل متحد (۱۹۸۵-۱۹۷۵) برنامه ویژه بانوان را اعلام و شروع نمود. در پایان دهه مذکور، برنامه اتحادیه بین‌المللی تعاون هم پایان رسید. متأسفانه باید پذیرفت که دست آوردهای برنامه مذکور بسیار جزئی بود زیرا در خلال سالهای فوق، روشهای مورد استفاده عمدتاً بر مبنای رفاه تنظیم گردیده و لذا از توان کافی جهت قرار دادن بانوان در بطن فعالیت‌های سازنده جمعی زندگی برخوردار نبود. فعالیت‌های مبتنی بر رفاه طلبی اغلب به تقویت نقش کلیشه‌ای زنان منجر شده و در واقع جایگزین موقعیت آنان در سطوح مختلف جامعه بوده است. بنابراین و بمنظور جستجوی راه حل این معضل، روش جدیدی

تحت عنوان «جنسیت و توسعه» ابداع گردید. براساس نظریه مذکور، مسائل مربوط به عدم برابری جنس صرفاً محدود به بانوان نبوده، بلکه مردان هم حقیقتاً بخش کاملی از این پیکره را تشکیل می‌دهند. روش «جنسیت و توسعه» مستلزم تجزیه و تحلیل وابستگی‌های زن در جامعه می‌باشد. دفتر اتحادیه بین‌المللی تعاون از طریق انجام تحقیقات کشوری در چهارده کشور جهان در سال ۱۹۹۱، نظریه‌های جدیدی را مطرح نمود. یافته‌های تحقیقاتی، شکافی عمیق را بین زنان و مردان در خصوص استفاده ایشان از توانمندیهای بالقوه خویش در امر توسعه، به معرض نمایش گذارد. بر همین اساس، در خلال کنفرانسهای منطقه‌ای سالهای ۹۲ و ۹۳، طرحهای دراز مدت برای ایجاد هماهنگی و اتفاق نظرهای موردنیاز بین زنان و مردان و نیز روشهای توسعه در قالب توسعه تعاون، مورد بحث و تبادل نظر قرار گرفتند. از زمان برگزاری اینگونه گردهمائیها و مباحثات نظری، بسیاری از سازمانهای عضو اتحادیه بین‌المللی تعاون (ICA ROAP)، فعالیتهای گوناگونی را جهت مرتبط ساختن بانوان به امر توسعه، شروع و هدایت کرده‌اند.

محدودیت‌های (موانع) و دست‌آوردهای نهضت

تعاون در ارتباط با مسائل «جنسیت»

در سپتامبر ۱۹۹۶، مقدمات «گردهمایی مشورتی منطقه‌ای در مورد تساوی حقوق زنان و مردان در تعاونیها» در بانکوک تایلند با هدف شناسایی و معرفی موانع و دستاوردهای کنفرانس برگزار شده در ژاپن که تحت عنوان «برنامه‌ریزی جنسیت»، طی سال ۹۳، برگزار گردیده بود فراهم شد.

نتیجه‌ای که از گردهمایی مذکور حاصل شد این بود که علیرغم کمی تعداد، نتایج

خوب و ثمربخشی از قبیل افزایش تعداد بانوان عضو و مدیر در شرکتها، از طریق برنامه‌های آموزشی، جهت آگاهی دادن به زنان تولید مواد، طراحی خط مشیهای مؤلانه و حساس برای بانوان و نیز ارائه فعالیتهای تکمیلی، توسط سازمانهای عضو اتحادیه بین‌المللی تعاون (ICA ROAP)، ارائه گردید. معذالک، همچنان موانع بیشماری جهت نیل به برابری جنس در شرکتیهای تعاونی، در مقابل ما وجود دارند، که از جمله این موانع آگاهیهای محدود زنان و مردان در خصوص مسائل و مشکلات جنسیت، آموزش‌های ناقص و ناکافی اصول و ارزشهای تعاون و نیز تعالیم ضعیف ایجاد حس مسئولیت در بانوان، آموزش‌های بسیار محدود مدیریت و رهبری‌های بانوان و ... را می‌توان برشمرد.

نکات مورد بحث در چهارمین اجلاس وزاری

تعاون در «چیانگ مای»

«گردهمایی مشورتی تساوی حقوق زنان و مردان در تعاونیها» در بانکوک خواستار حمایت قاطع وزرای تعاون و مقامات دولتی ذیربط جهت گسترش خط مشیها و دستورالعملهای عملیاتی در نیل به برابری

جنسیت در تعاونیها و اصولاً جنبشهای تعاونی، بشرح ذیل، می‌گردید:

۱- مسائل و مشکلات مربوط به جنسیت در تعاونیها همچنان حجم بالایی را نشان می‌دهند و بطور کافی از سوی مقامات و دست‌اندرکاران دولتی مورد توجه قرار نگرفته‌اند.

۲- از آنجا که اطلاعات مربوط به بانوان در کشورهای منطقه بسیار محدود و در مواردی حتی غیرقابل دسترس بوده است، تجزیه و تحلیل مسائل بانوان در این منطقه بسیار مشکل است.

لذا توصیه می‌شود که دولتها در کشورهای عضو اتحادیه بین‌المللی تعاون جهت دستیابی به اطلاعات مدون مربوط به بانوان، نسبت به ایجاد پایگاههای اطلاعاتی موردنیاز در این خصوص، اقدام نمایند.

۳- در بسیاری از مجموعه قوانین تعاونیها، هر شخصی بوضوح شاهد محدودیتهای اعمال شده جهت جلوگیری از دسترسی بانوان به مزایای حاصل از عضویت در تعاونیها از قبیل، «سرپرستی خانوار»، مالکیت دارائیهای غیرمنقول» - «مستقلات» و غیره می‌باشد - این گونه دستبندیها بطور غیرمستقیم مانع از عضویت بانوان در تعاونیها خواهند شد.

لذا توصیه می‌گردد که در کشورهای عضو آی - سی - ای "ICA"، دولتها قوانین مربوط به جنبش تعاون را مورد تجدید نظر قرار داده و در مواردی که بلحاظ قانونی، حضور زنان از قدرت کافی برخوردار نمی‌باشد، اصلاحات ضروری صورت گیرد تا بدینوسیله عضویت بانوان در تعاونیها و نیز مشارکت آنها در تمام سطوح تصمیم‌گیری تقویت گردد.

۴- توصیه می‌شود که وزرای تعاون در مواردیکه منابع مالی جهت تأمین اعتبارات

لازم برای تنظیم فعالیتهای زنان و مسائل جنسیت از قبیل «تکمیل اطلاعات و جمع آوری آنها»، «آموزش های لازم جهت ایجاد حس مسئولیت در بانوان»، «آموزش مدیریت به زنها»، «برنامه های مربوط به گسترش مشارکت زنان» و غیره، وجود ندارد، نسبت به تأسیس صندوقهایی برای تأمین منابع مالی اقدام نمایند.

اتحادیه بین المللی تعاون و ROAP باتفاق، همراه با «کمیته منطقه ای بانوان» نهایت سعی خود را مبذول خواهند داشت تا اقدامات مورد نیاز بعدی را در «چهارمین نشست وزرای تعاون» در «چیانگ مای تایلند» انجام دهند.

* بانوان و توسعه در تعاونیهای کشاورزی

در اکتبر ۱۹۹۶، یک کنفرانس منطقه ای تحت عنوان «مدیران زن نمونه کشاورز» در توکیو ژاپن و تحت نظارت IDACA (مؤسسه توسعه تعاونیهای کشاورزی در آسیا) و با هدف یافتن راههایی جهت انجام خط مشیهای پیشنهاد شده در چهارمین نشست جهانی سازمان ملل در سطوح محلی و ملی، برگزار گردید.

در این زمینه و با اولویت دهی به حکومتها جهت تأمین حمایتهای بیشتر از سیستم تعاونی اتخاذ سیاستها و قانونگذاری درست و صحیح، بگونه ای که مشکلات عدیده رویاروی بانوان در تعاونیها مرتفع گردد، درخواستهای ویژه ای تنظیم و به دولتها و تعاونیها تسلیم گردید.

درخواست مذکور، همچنین در مورد بانوان عضو تعاونیها و بمنظور ارتقای سطح زندگی آنها و اصولاً افزایش کارآئی بانوان، اقدامات و برنامه ریزیهای ویژه ای را مورد تأکید قرار می داد.

اجلاس مشورتی منطقه ای ممکن است در

خصوص درخواست فوق الذکر، که در کنفرانس توکیو مطرح شده بود، مصوبه ای تصویب و با هدف تأمین نظر مثبت دولتها در ارتباط با بانوان، آن را منتشر و پی گیری نماید.

* تقویت بانوان، مشارکت ایشان در تعاونیها و بطور کلی توسعه انسانی را تأمین می نماید:

چهارمین کنفرانس جهانی زن که از سوی سازمان ملل در پکن و در سال ۱۹۹۵ برگزار گردید، این نظر کلی و عمومی را بطور جدی مطرح کرد و آن اینکه اصولاً مسائل مربوط به بانوان اعم از واقعیتها و یا سایر جنبه های زندگی آنان، در مرکز ثقل مسائل و مشکلات توسعه جهانی قرار دارند. هم اکنون نیز، مهمترین و اساسی ترین بند دستور جلسه، تقویت بانوان است که فی الواقع گسترش تمامی ابعاد انسان بعنوان موجود زنده را مورد تأکید قرار می دهد.

شکلی وجود ندارد که تعاونی بهترین ابزاری است که زنان را هم از نظر اقتصادی و هم بلحاظ سیاسی تقویت می نماید. بنابراین ما خواستار حمایت و کمک وزراء در پشتیبانی از فعالیتهای مربوط به بانوان هستیم - ما عمیقاً معتقدیم که تعاونیها می توانند در توسعه جهانی سهم عمده ای برعهده گیرند و این حرکت از طریق گسترش تعاونیهای ویژه زنان تحقق می یابد.

توسعه پایدار و شرکتیهای تعاونی

مجمع عمومی اتحادیه بین المللی تعاون در گردهمایی عمومی خود که در سال ۱۹۹۵ برگزار گردید، مصوبه ای تحت عنوان دستور جلسه بیست و یکم تعاونیها که در واقع ضمیمه دستور جلسه بیست و یکم مصوب دولتهای شرکت کننده در «کنفرانس زمین ریو» بود،

تنظیم و تصویب نمود.

مصوبه مذکور، نقش و اهداف تعاونیها در ایفای سهم عمده ای در توسعه پایدار از دیدگاههای مختلف توسعه را بیان می نماید. اهداف اعلام شده عبارتند از:

کشاورزی پایدار، تأمین غذا، حفاظت از منابع طبیعی و حیات وحش، مدیریت آب و خاک، توسعه پایدار الگوهای زندگی، بهبود وضع زندگی و اشتغال مردم، ارتقاء سطح تکنولوژی تولید بدون آلودگی، مدیریت محیط زیست، گسترش سوختهای جایگزین قابل تجدید، اتخاذ مکانیسمهای مالی توسعه پایدار و ارائه اطلاعات (آگاهی) و آموزشهای مربوط به توسعه پایدار. شرکتهای تعاونی، ماهیتاً، و از زمان شروع بکار «پیشگامان راجدیل»، همواره در جهت تأمین رفاه جامعه حرکت کرده اند. خدمات و تولید مایحتاج مصرفی سالم بخشی از اهداف تعاونیها را تشکیل می دهند. لذا، نهضت حمایت از مصرف کنندگان یکی بعد از دیگری و متعاقب اعتراضات ناشی از ارائه تولیدات ناسالم و تقلبی که در تهیه آنها از مواد شیمیایی مضر استفاده می گردید، رشد نمودند. در این رهگذر مدیریت منابع سرمایه ای مشترک برای تعاونیهای امری عادی و مرسوم است. این قبیل فعالیتهای توسط اتحادیه بین المللی تعاون و زمانیکه اصل جدید «علاقتمندی به جامعه» در قالب تأمین نیازها و خواسته های جامعه، به تصویب رسید، حمایت گردید و تعاونیها برای توسعه پایدار جوامع خویش شروع به کار نمودند.

در طول زمان و حتی زمانیکه صحبت از پایداری توسعه نبود، شرکتهای تعاونی در منطقه ایفاگر نقشهای عمده ای در توسعه ایستگانه روشها و نیز تداوم مشارکت در

فعالیت‌های جدید مربوط به تغییر و تحولات اجتماعی - اقتصادی جامعه بوده‌اند - پاره‌ای از این قبیل مشارکتها بصورت گروه‌های ذیل دسته‌بندی و مورد بحث قرار گرفته‌اند:

الف: حفاظت از اکوسیستم‌ها

شرکت‌های تعاونی منطقه خود را وقف حفاظت از منابع طبیعی و ایجاد توازن اکولوژیک از طریق فعالیت‌های گوناگون بشرح ذیل کرده‌اند:

- ایجاد پایگاه‌های محیط‌زیست در ژاپن، هند، فیلیپین و اندونزی
- تحرکات سیاسی در ژاپن
- حفاظت منابع آبی و خاکی در ژاپن و فیلیپین و کشاورزی ارگانیک و سایر روش‌های تولید در ژاپن، هند، سریلانکا
- گسترش و بازاریابی تولیدات بصورت ارگانیک در ژاپن، کره جنوبی، سریلانکا
- مدیریت حفظ منابع آبی و سرمایه‌های مشترک در هند، فیجی
- بازیافت ضایعات در ژاپن، چین، فیلیپین، هند، ویتنام.

- مدیریت انرژی و سیستم‌های قابل تجدید در هند، فیلیپین، چین
- فرهنگ پایدار محافظت از آبریزان در ژاپن و هند.
- محافظت و تقویت خاک و ژاپن، هند و فیلیپین

ب: سیستم‌های بازاریابی سازگار با محیط‌زیست

سیستم‌های بازاریابی در ابعاد مختلف حمل و نقل، خدمات سردخانه‌ای، بسته‌بندی و صنایع تبدیلی، تأثیری شگرف در توسعه پایدار دارند - روش‌های جدید نیل به اهداف مورد اشاره از طریق کوششهایی که در

چارچوب فعالیت‌های تجاری سالم و دارای برچسب‌های حفظ محیط زیست انجام می‌گیرند، سامان خواهند یافت. شرکت‌های تعاونی منطقه در این زمینه‌ها تجربیات کمتری دارند، اما تحت تأثیر خریدارانی که عمدتاً از کشورهای شمالی هستند، علاقهٔ روبه‌رشدی در انسجام دهی فعالیت‌های تجاری در تعاونیها مشاهده می‌گردد. بویژه در موارد ذیل:

- فروشگاه‌های سبز^۱: ژاپن
- عرضهٔ کالاهای مصرفی^۲ حاصل از فعالیت‌های تولیدی سالم: ژاپن - فیلیپین
- عرضه خدمات و کالاهای سازگار با محیط زیست^۳: استرالیا

ج: سیستم‌های مدیریت زیست‌محیطی

گروه تعاونی میگزوز^۴ «در سوئیس یکی از پیشگامان ارائه سیستم‌های مدیریت زیست محیطی با توجه به سیاست حفظ محیط‌زیست و تجزیه مواد همسو با چرخهٔ حیات می‌باشند تعاونیهای ژاپن، در حال حاضر در صدد ایجاد استانداردها هستند.

د: معیشت پایدار

در این معنا، فرصتها و دسترسی افراد به منابع، دقیقاً و بگونه‌ای مساوی بین آنها توزیع می‌گردد. البته بازسازی و تجدید حیات منابع یک اصل است. آن جنبه از مسائلی که مستقیماً در معیشت و گذران زندگی تأثیر دارند عبارتند از: سرپناه، بهداشت عمومی، مراقبت‌های بهداشتی و سایر کالاها و خدماتی که بنحوی مربوط به شرایط و استانداردهای فوق می‌گردند. تعاونیهای منطقه عملاً در هر کشوری بطور جداگانه، تمام تلاش خود را مصروف همین «پایداری» استانداردهای زندگی کرده‌اند. جدا از نوع تعاونی، این شرکتها بطور عام، بسیاری از جنبه‌های معیشت پایدار از جمله سرپناه، تأمین غذا، مراقبت‌های بهداشتی، زندگی ساده و اقتصادی، همچنین برنامه‌های درازمدت زندگی و غیره را مدنظر قرار داده‌اند. شرکت‌های تعاونی کشاورزی در ژاپن نمونه‌ای از برنامه‌ریزیهای خاص در زندگی که همهٔ جنبه‌های یک زندگی سالم را در بر می‌گیرد، ارائه داده‌اند. همچنین نوعی رابطه نمادین بین تولیدکننده و مصرف کننده از طریق روش سان شوکو^۵ در تعاونیهای کشاورزی، اخیراً بوجود آمده است.

ه: فن آوری مناسب:

این نوع فن آوری که سابقاً «فن آوری سطح متوسط» نامیده می‌شد در بسیاری از زمینه‌ها بر مبنای سرمایه‌گذاری کم و مشقت‌کاری در ارتباط با استراتژی توسعه پایدار در کشورهای در حال توسعه، خود را دارای توانمندیهای لازم نشان داده است. کشورهایی مثل میانمار، فیلیپین و هند در انواع گوناگون تعاونیهای صنعتی همانند تعاونیهای کشاورزی، از چنین توانمندیهایی بهره

می‌جویند. انرژی قابل تجدید نظیر انرژی خورشیدی، بیوگازی و بادی برخی از این گونه فعالیتها را تشکیل می‌دهند. بازیافت ضایعات در برخی از کشورها مثل هند و میانمار از فن آوری مناسبی برخوردارند.

و: کاهش فقر

شرکتهای تعاونی بطور کلی، برای گروههای کم درآمد با هدف تأمین تسهیلات اعتباری، خدمات مصرفی، و مواد خام مورد نیاز در بخش کشاورزی و نیز خدمات بازاریابی، به دست آوردهای چشمگیری رسیده‌اند.

ز: امنیت غذایی

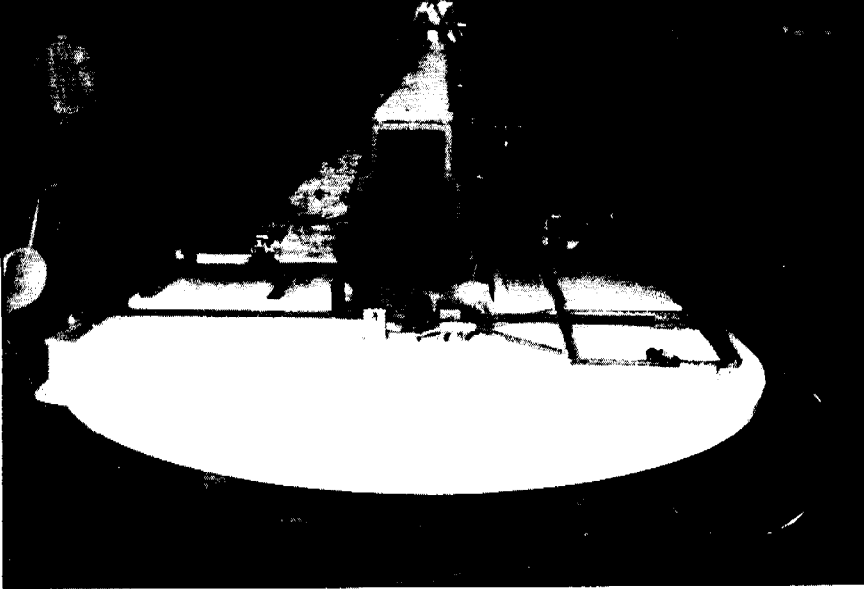
فقر فزاینده، رشد جمعیت، فرسایش زیست محیطی و عدم تأمین غذا ارتباطی تنگاتنگ با یکدیگر دارند. بخشی از این امر نیز مستقیماً با تجارتی شدن کشاورزی مربوط می‌گردد. لذا بمنظور جلوگیری از گسترش خرابیهای ناشی از صنایع تبدیلی، بدون توجه به سطح توسعه کشور، کلیه دولتها از شرکتهای تعاونی بعنوان سیستمی جهت تأمین ثبات و پایداری در سیستمهای تأمین غذای مورد نیاز ملتها سود می‌برند.

* ایجاد اشتغال:

شرکتهای تعاونی تمامی کشورهای منطقه در جهت ایجاد اشتغال به دو صورت گام برداشته‌اند: اول ایجاد شغل در شرکتهای تعاونی و دوم اشتغال ثابت و دائمی برای خود اعضاء شرکتهای تعاونی.

۲- پیمان استراتژیک بین دولتها و شرکتهای تعاونی

در مراحل ابتدائی جهانی کردن فعالیتهای

راههای همکاری عبارتند از:

توزیع اطلاعات و منابع

- انجام امور مربوط به آگاه کردن عموم از

مدیریت «اکوسیستم» و معیشت پایدار

- ایجاد انگیزه‌های شغلی جهت مشارکت

در توسعه پایدار

- انجام محاسبات زیست محیطی و دیگر

اقدامات مربوط به طرحهای توسعه همراه و

همزمان با فعالیتهای بخش تجارت و

سرمایه‌گذاریهای غیردولتی

تجاری و بازاریابی، بسیاری از حکومتها بویژه در زمینه تأمین خدمات رفاهی ضروری دچار مشکلات فراوان خواهند بود. و این در حالیست که تأمین اجتماعی مؤکداً از دخالت سازمانهای غیردولتی در سیاستگذاری و تکمیل طرحهای مربوط به توسعه پایدار و فعالیت در این زمینه‌ها، حمایت بعمل آورده است. دولتها از جنبه‌های زیست محیطی می‌توانند با تعاونیها بخصوص در این قبیل فعالیتهای مشورتی لازم را انجام دهند - این

بقیه از صفحه ۳۳

میلیون ریال و تعداد کتب جدید انتشار یافته از محل این اقدام ۱۰۹۱۸۰۰ جلد می‌باشد. فعالیت این تعاونی یکی از تلاشهای خوب و شمر ثمر بخش غیردولتی در امر انتشار کتاب و ترویج فرهنگ کتاب‌خوانی و تأمین نیازمندیهای کتاب در سطح استان می‌باشد.

جمع‌آوری ۴٪ حق آموزش تعاون

به منظور توسعه و گسترش کمی و کیفی امر آموزش در شرکتهای تعاونی و اهمیت ویژه آن در فعالیت مطلوب شرکتهای

تعاونی در طی سال ۷۵ مبلغ ۲۳۰ میلیون ریال از این محل از شرکتهای تعاونی مختلف استان جمع‌آوری و به حساب مربوطه واریز گردیده که این رقم در مقایسه با سال قبل ۱۰۱ درصد رشد را نشان می‌دهد. علاوه بر ایجاد رشد کمی در حق آموزش تعاون جمع‌آوری شده در استان از لحاظ سطح گسترش وصولیها در شرکتهای تعاونی استان از جمله تعاونیهای تولید و مسکن در طی سال گذشته تغییرات چشمگیری در آن بوجود آمد. رقم وصولی ۴٪ در بخش مسکن شامل ۱۴۶۰۷۶۲۰ ریال و در بخش تولید ۱۰۸۳۸۷۸۴۱ ریال بود.